

SANT JUST
DESVERN
DESAPAREGUT

L. ROISIN (ED.) / Fons ANA GEREZ GARCÍA

Pere Font - Juli Ochoa

SANT JUST DESVERN DESAPAREGUT

 efadós®

Ajuntament de
Sant Just Desvern

SANT JUST DESVERN DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer 2021

© dels textos: Pere Font Grasa

© dels textos: Juli Ochoa González

© del pròleg: Joan Basagañas i Camps

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Sant Just Desvern
Arxiu Municipal de Sant Just Desvern

Amb el suport:

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel i Saumell

Fotografia de la coberta:

J. B. / Fons Joaquim Carbonell Calders

Acrònims:

ACBL (Arxiu Comarcal del Baix Llobregat)
AMDCV (Arxiu Municipal Districte de Ciutat Vella)
AMSJD (Arxiu Municipal Sant Just Desvern)
ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

ISBN 978-84-18243-26-4

DL B-3739-2021

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Reviure el poble

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Un creixement amb mesurat equilibri

Pàg. 12

NUCLI ANTIC

Un perímetre germinat en segles

Pàg. 104

L'EIXAMPLE

Dels ametllers a les torres dels senyors

Pàg. 144

BAIX L'HOSTAL

Una barriada al llarg de la carretera

Pàg. 162

ELS PISOS

A l'est, el barri Nord

Pàg. 170

SANSON I WALDEN

De tones de ciment a pisos de rusc humà

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

REVIURE EL POBLE

Joan Basagañas i Camps, alcalde de Sant Just Desvern

El brogit intens del dia a dia en què vivim immersos ens fa sovint oblidar d'on venim i per què som com som, com a poble i com a societat. Publicacions com la que teniu a les mans ens serveixen per practicar, de tant en tant, el saludable exercici de fer una mirada retrospectiva al passat que ens ajudi a entendre el present.

I aquesta mirada ens porta a un poble petit, que combinava l'activitat agrícola al voltant de les masies amb l'aparició d'una incipient indústria als barris Nord i Sud, la tranquil·litat de les primeres cases

d'estiuejants de principis del segle xx amb el trànsit cada cop més important al voltant de la carretera reial, els vestigis més tradicionals d'altres èpoques amb l'eclosió iconoclasta que suposà la construcció del Walden 7. En definitiva, es tracta d'una mirada que ens permet sintetitzar en un sol municipi la varietat urbana, econòmica i social que ha definit el nostre país.

Algunes de les imatges que veureu us evocaran vells records, us transportaran a temps passats; d'altres us mostraran llocs fàcils de reconèixer i encara moltes altres us ensenyaran racons desapareguts o molt transformats amb el pas del temps. Tots ells formen part d'aquest poble obert i dinàmic que és Sant Just Desvern.

Voldria aprofitar aquestes línies per agrair el seu esforç als autors del llibre, Pere Font i Juli Ochoa, i també a les persones i entitats –amb el Centre d'Estudis Santjustencs al capdavant– que es dediquen a recuperar la memòria històrica de Sant Just. Ho fan dedicant una bona part del seu temps lliure a la cada dia més necessària tasca de recuperar el nostre passat. Ho fan d'una manera generosa i altruista amb un únic propòsit: que sapiguem d'on venim i per què som com som.

JOSEP SALVANY I BLANCH / BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Introducció

UN CREIXEMENT AMB MESURAT EQUILIBRI

Pere Font Grasa - Juli Ochoa González

Més enllà de les ancestrals masies de la vall de Sant Just, a la darrereria del segle XVIII comencen a obrir-se els primers barris i no és fins ben entrat el segle XIX que es configuren els carrers. Mossèn Antonino Tena, el rector que va escriure el primer llibre d'història local, ho deixa clar: «Podem dir que el nostre poble conservà, fins als temps gairebé moderns, el seu caràcter de població rural, que durant tants de segles va mantenir».

El primer agrupament de cases es va començar a formar al voltant de l'església parroquial i va donar lloc a la

sagrera, embrió de l'actual nucli urbà. A aquesta primitiva unitat de població s'hi afegiria no gaire més tard una altra de constituïda al voltant del primitiu hostal situat al costat de la via Augusta. Se'l coneixia com a Hostal de la Creu, Hostal del Garrofer i, després, Hostal Vell. Les senzilles cases bastides al seu redós van formar el Raval. El 1798, a la nova carretera acabada d'obrir se'n va posar un altre, l'Hostal Nou, al voltant del qual també es va crear un nou assentament humà.

El nucli antic va agafar forma el 1829 amb el Serral. El 1856 ja es parla de les cases del camí del Padró (o Pedró), barriada després dita del Putxet, dues petites agrupacions molt antigues i sense carrers. Els primers vials del poble foren el carrer de Baix (1855) i el carrer de la Tenda o de

AUTOR: DESCONEGUT / FONS ROSA JULIÀ ARMENIOL

PLAÇA DE VERDAGUER

Envoltada per l'Ajuntament, l'església parroquial i la rectoria, com també per algunes de les cases més antigues de Sant Just, l'actual plaça de Mossèn Jacint Verdaguer, antiga sagrera del poble, ha estat l'escenari d'una gran part dels esdeveniments i manifestacions propis de la dinàmica vida local.

PLAÇA DE CAMPRECIÓS

En aquesta pàgina, part del darrere de les cases ja desaparegudes dels Esteva, dels Garcia-Camats i dels Farràs de la plaça de Mossèn Jacint Verdaguer, vistes des del balcó de cal Tubella, de la plaça de Campreciós, amb botiga als baixos, l'any 1961. Al fons, la nova Casa de la Vila a mig fer.

ÀNGEL JIMÉNEZ HUERTAS / Fons ÀNGEL JIMÉNEZ HUERTAS

la Rectoria (1856). El 1866 es parla del carrer de Badó de la Bordeta i el 1875, de Badó Biosca, que és l'actual Badó, creat amb un toc urbanístic: filera de cases als números senars des del cafè de cal Català fins al projectat carrer de Bonavista. L'any 1852 s'esmenta el carrer Nou, ben aviat carrer de la Sala, i avui carrer d'Anselm Clavé, futur nexa amb la Rambla i el camí de la Muntanya, també de cases arrencades amb jardí davanter i hort a l'eixida.

Al primer terç del segle xx, tres carrers marquen el camí del que s'entén per urbanisme modern: Bonavista, Rambla i Major, que emmarquen el projecte de l'exemple (1911-25) i que tenen el complement dels carrers Sagrat Cor-Hereter-Sadet (1925-33). A l'estil de la ciutat jardí, el disseny omple de torres i mansions el buit històric entre el nucli antic i la carretera, que era un espai ple d'ametllers i cases esparses que generava el concepte «un poble, dos sectors». Llevat dels pisos d'en Madriguera, no es pot dir que aquell urbanisme tingués un caràcter popular, sinó marcadament burgès.

El segle xx es caracteritza per l'aparició de noves barriades que fan créixer exponencialment el nombre de santjustencs. Així, al voltant de la fàbrica Sanson es formà una barriada d'habitatges ocupats pels seus treballadors, i el 1952 es construí a l'extrem oriental del poble la barriada dels Pisos, en aquell moment la més populosa de Sant Just, amb una notable diferència sobre les restants. Més endavant, en un no parar, sorgeixen noves barriades com La Miranda, Roquetes o les Basses de Sant Pere, per no parlar del Walden, un monumental edifici que per ell mateix ja es pot considerar una barriada...

Illa Walden, Can Candler i Mas Lluí són, ara per ara, les darreres barriades aixecades en el cada cop menor espai urbanísticament edificable del municipi.

A poc a poc, amb el pas del temps, ha calgut anar ampliant d'una manera progressiva el sostre previst de creixement del poble, mantenint-lo, però, en tot moment prou allunyat dels desgavells observables en tants altres llocs.

EL NUCLI ANTIC

Un perímetre germinat en segles

En el petit poble tot girava entorn de l'església, a un extrem del terme, i 300 metres més enllà hi havia l'Hostal Vell, al Raval, dos edificis amb un pòsit de segles a les espatlles. Així, el 986, un pergami cita l'actual ubicació del temple i al segle XVI ja s'aplegaven unes quantes cases a redós de l'hostal. A tocar de l'església s'hi edificà al segle XVII el nou Ajuntament, enrunat el 1957 per aixecar l'actual. A l'ombra protectora de les dues institucions es troba el nucli de masies urbanes: can Campreciós, can Cardona, can Madorellet, can Rodes, can Duran (can Ginestar), can Mir, can Bertrand, can Vilà del poble...

Al llarg del segle XIX i a la primera dècada del segle XX, l'urbanisme municipal creà els carrers de la Sala (1847), de Badó (1866), de Monistrol (1892) i de Bonavista (primera fase), alhora que es construïren fileres de cases als carrers del Raval i de la Creu. Amb les escales de l'església noves, la plaça de Mossèn Jacint Verdaguer (1921-29) i el carrer de la Verge dels Dolors (1926) es tancà el perímetre del nucli antic. Fou aleshores quan el poble va créixer urbanísticament en cos i ànima.

BRANGULI (FOTOGRAFS) / ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

CARRER DE BONAVISTA

Al primer quart del segle xx, l'actual carrer de Bonavista no era gaire cosa més que un estret camí que passava per la part de dalt del temple parroquial. A l'altura del camí que va a can Freixes, avui carrer de l'Església, uns homes cullen figues de moro d'un marge.

CAMI DE CAN FREIXES

A la dreta, aspecte de l'antic camí de Can Freixes a punt per urbanitzar a finals dels anys quaranta. Formava part de la xarxa promoguda per Dolors Gutiérrez, vídua de Gaspar Modolell, als anys trenta. Al fons, el carrer de Bonavista i l'església; a la dreta, cal Rei; i a l'esquerra, la tanca de la masia Carola.

MIQUEL REINA / FONS MIQUEL REINA LÓPEZ

